

RAAP-NOTITIE 1547

Plangebied Wijnand Zeeuwstraat te Rijssen

Gemeente Rijssen-Holten

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Aveco de Bondt

Titel: Plangebied Wijnand Zeeuwstraat te Rijssen, gemeente Rijssen-Holten; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Datum: maart 2006

Auteur: *K.J. van den Berghe*

Bestandsnaam: NO1547-RHWZ.qxd

Projectcode: RHWZ

Projectleider: *K.J. van den Berghe*

Projectmedewerker: H. Ringenier

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 16266

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006

RAAP Archeologisch adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Aveco de Bondt heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in februari 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in plangebied Wijnand Zeeuwstraat te Rijssen in de gemeente Rijssen-Holten. Doel van dit onderzoek was een indruk te verkrijgen van de bodemkundige en geologische situatie en de daarmee samenhangende archeologische potentie van het plangebied.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat de ondergrond van het plangebied verstoord en op enkele plaatsen zelfs diep verstoord is.

Op grond van deze bodemverstoring is de archeologische potentie van het plangebied gering.

De geringe archeologische potentie van het plangebied weerspiegelt zich in de archeologische indicatoren die zijn aangetroffen. Zonder uitzondering gaat het om vondsten met een zeer recente datering en afkomstig uit de geroerde grond.

Op grond van de bodemkundige situatie en het ontbreken van relevante archeologische indicatoren wordt in het plangebied geen archeologische vindplaats verwacht. Derhalve wordt ten aanzien van plangebied Wijnand Zeeuwstraat geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Op grond van onderhavig onderzoek kunnen vanuit archeologisch oogpunt de geplande ingrepen zonder bezwaren worden uitgevoerd.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Aveco de Bondt heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in februari 2006 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in plangebied Wijnand Zeeuwstraat te Rijssen in de gemeente Rijssen-Holten in verband met de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied.

Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Het onderzoek had een verkennend karakter en had tot doel het steekproefsgewijs toetsen van de bodemkundige en geologische ondergrond en de daarmee samenhangende archeologische potentie van het plangebied.

1.2 Plangebied

Het plangebied Wijnand Zeeuwstraat (ca. 1,0 ha) ligt binnen de bebouwde kom van Rijssen en wordt in het zuiden begrensd door de Wijnand Zeeuwstraat, in het oosten door de Wilhelminastraat, in het noorden door de Hendrik Jan van Opstallstraat en in het westen door de Jacob Ruysdaelstraat. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 28C van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 232.150/479.950. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als park.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een beknopt bureauonderzoek en een veldonderzoek. Vanwege de beperkte omvang van het te onderzoeken terrein en de dichte begroeiing is het veldonderzoek beperkt gebleven tot een verkennend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het archeologisch veldonderzoek wordt in de regel een kort bureauonderzoek uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek worden diverse gegevens met betrekking tot het plangebied geïnventariseerd en bestudeerd. Het bureauonderzoek verschaft inzicht in de landschappelijke en archeologische kenmerken van het gebied. Dit inzicht vormt een belangrijke richtlijn voor de uitvoering van het veldwerk. In het kader van het bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- landschappelijke gegevens: Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 21 West Almelo (Stiboka, 1983);
- historisch-topografische kaarten: Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000, deel 3: Oost-Nederland 1830-1855 (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990); Historische Atlas Overijssel, Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000 (ROBAS Producties, 1990); kadastrale minuut van circa 1830 (www.dewoonomgeving.nl);
- archeologische gegevens: databestanden van het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort.

2.2 Resultaten

Geomorfologie en bodem

Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kom van Rijssen en is daardoor niet bodemkundig gekarteerd. Op basis van informatie uit de omgeving van het plangebied mag aangenomen worden dat het geomorfologisch gezien gekenmerkt wordt door stuwwalafzettingen. Bodemkundig zal het gebied bestaan uit hoge zwarte enkeerdgronden.

Archeologie en historie

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2006) geldt voor het plangebied een hoge kans op het aantreffen van archeologische waarden.

Volgens de Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevindt zich circa 400 m ten noorden van het plangebied een terrein van archeologische waarde. Het betreft de laat-middeleeuwse stadskern van Rijssen (monumentnummer 13975). Circa 900 m ten noorden van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde (monumentnummer 13639). Hier zijn resten van de havezate 'Bevervoorde' uit de Late Middeleeuwen aangetroffen.

Volgens ARCHIS zijn circa 200 m ten westen van het plangebied twee archeologische waarnemingen bekend (ARCHIS-waarnemingsnummers 2600 en 4938). Het betreft twee losse vondsten (een neolithische bijl en een Romeinse munt), waaraan geen verdere conclusies gekoppeld kunnen worden.

Op historische kaarten staat geen bebouwing aangegeven in het plangebied en bevindt het zich niet in de historische kern van Rijssen (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990; ROBAS Producties, 1989). Het gebied maakt deel uit van de grote es te Rijssen (Den Esch).

Archeologische verwachting

Gezien het (vermoedelijke) bodemtype in het plangebied wordt verwacht dat archeologische resten zich aan de basis van het esdek bevinden. Eventueel aanwezige archeologische resten zijn door het esdek goed beschermd en daardoor waarschijnlijk bewaard gebleven.

Op basis van bovenstaande gegevens geldt voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd t/m Nieuwe tijd.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 6 boringen verricht (figuur 1 en bijlage 1). Vanwege de beperkte oppervlakte van het plangebied zijn de boringen zo gelijkmatig mogelijk over het plangebied verdeeld.

Er is geboord tot een maximale diepte van 3 m -Mv. De boringen zijn lithologisch beschreven conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) en ingemeten met meetlinten (x- en y-waarden).

Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De bodem in het plangebied vertoont een afwisselend beeld. De toplaag van het plangebied wordt plaatselijk gevormd door een eerd- of akkerlaag, variërend in dikte van circa 50 tot 100 cm. In 3 van de 6 boringen zijn bodemverstoringen waargenomen met diepten van 0,8 tot meer dan 1,0 m -Mv. De natuurlijke, niet verstoorte bodem bestaat uit stuwwalafzettingen, plaatselijk afgedekt door dekzand.

Gesteld kan worden dat de geologische ondergrond en de bodemopbouw, voorzover intact, in grote lijnen overeenkomen met het beeld dat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek.

Archeologie

Uit het bureauonderzoek blijkt dat voor het plangebied een hoge archeologische verwachting geldt voor vindplaatsen uit de Steentijd tot en met Nieuwe tijd. Het veldwerk heeft, afgezien van waarschijnlijk relatief recente puindeeltjes, echter geen archeologische indicatoren opgeleverd. Dit kan gedeeltelijk een gevolg zijn van de aanzienlijke bodemverstoringen die in 3 van de 6 boringen zijn waargenomen. Het is met het oog op de archeologisch interessante ligging evenwel niet uitgesloten dat er in het plangebied lokale archeologische resten of grondsporen aanwezig zijn.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Het onderhavige onderzoek had tot doel een indruk te krijgen van de bodemkundige en geologische ondergrond en de daarmee samenhangende archeologische potentie van het plangebied Wijnand Zeeuwstraat.

In tegenstelling tot wat verwacht werd op basis van het bureauonderzoek (hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd tot en met Nieuwe tijd; zie § 2.2) zijn tijdens het inventariserend veldonderzoek geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied.

Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat de ondergrond van het plangebied verstoord en op enkele plaatsen zelfs diep verstoord is.

Op grond van deze bodemverstoring is de archeologische potentie van het plangebied gering.

De geringe archeologische potentie van het plangebied weerspiegelt zich in de archeologische indicatoren die zijn aangetroffen. Zonder uitzondering gaat het om vondsten met een zeer recente datering en afkomstig uit de geroerde grond. De resultaten van het onderzoek, de diepe verstoring van de bodem en het ontbreken van relevante archeologische indicatoren, geven geen aanleiding om in het plangebied een archeologische vindplaats te vermoeden.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van de bodemkundige situatie en het ontbreken van relevante archeologische indicatoren wordt in het plangebied geen archeologische vindplaats verwacht. Derhalve wordt ten aanzien van plangebied Wijnand Zeeuwstraat geen vervolgonderzoek aanbevolen. Op grond van onderhavig onderzoek kunnen vanuit archeologisch oogpunt de geplande ingrepen zonder bezwaren worden uitgevoerd.

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

ROB, 2006. *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1*. Ontleend aan <http://www.archis.nl>.

ROBAS Producties, 1989. *Historische Atlas Overijssel, Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. ROBAS Producties, Den IJp.

Stiboka, 1983. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, kaartblad 21 West Almelo*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000. Deel 3: Oost-Nederland 1830-1855*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

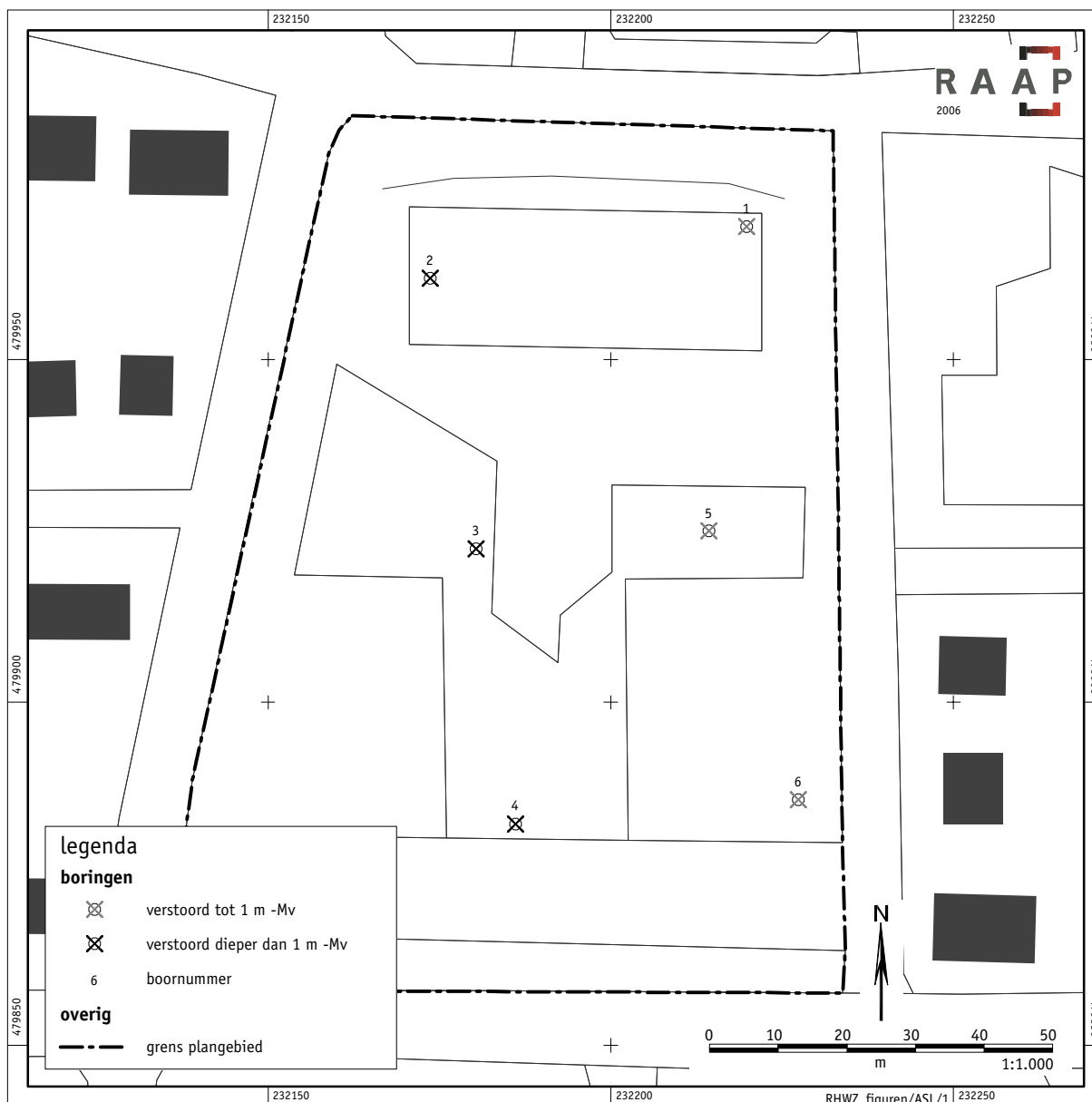
dekzand	Fijnzandige afzettingen die onder periglaciale omstandigheden voornamelijk door windwerking ontstaan zijn; de dekzanden van het Weichselien vormen in grote delen van Nederland een 'dek' (Saalien: Formatie van Eindhoven; Weichselien: Formatie van Twente).
enkeerdgronden	Dikke eerdgrond (= laag met donkere, min of meer rulle grond, met organische en anorganische bestanddelen) ontwikkeld op zandgrond onder invloed van de mens; worden ook wel essen genoemd.
esdek	Oud verhoogd bouwland, ontstaan door ophoging ten gevolge van bemesting. Voor de bemesting werden plaggen of met zand vermengde potstalmest opgebracht. In geval van een es is de opgebrachte laag ten minste 50 cm dik. De term es is gangbaar in Noord- en Oost-Nederland. In Midden-Nederland wordt gesproken van enk of eng en in Zuid-Nederland van akker of veld.
havezate	Ridderlijk goed of kasteel in de oostelijke provincies.
lithologisch	Het sedimentaire gesteente (ook klei, zand, e.d.) betreffend (bijv. korrelgrootte).
Steentijd	Archeologische periode die zich kenmerkt door het gebruik van stenen werktuigen.
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Resultaten onderzoek.

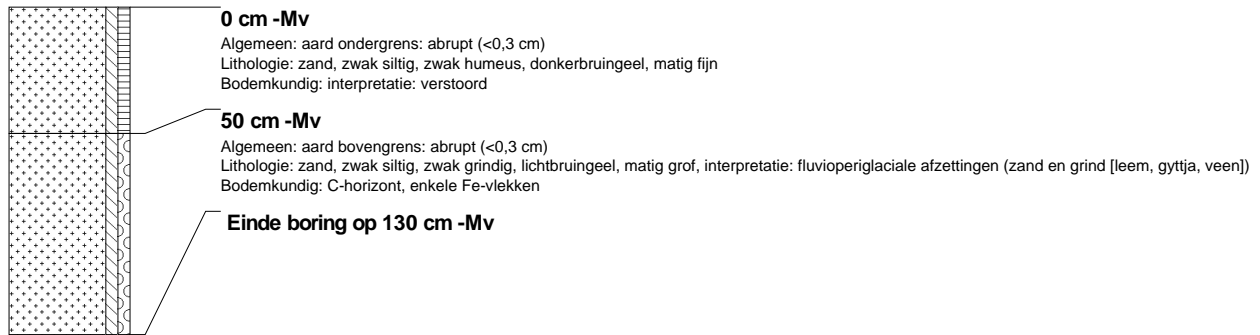
Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

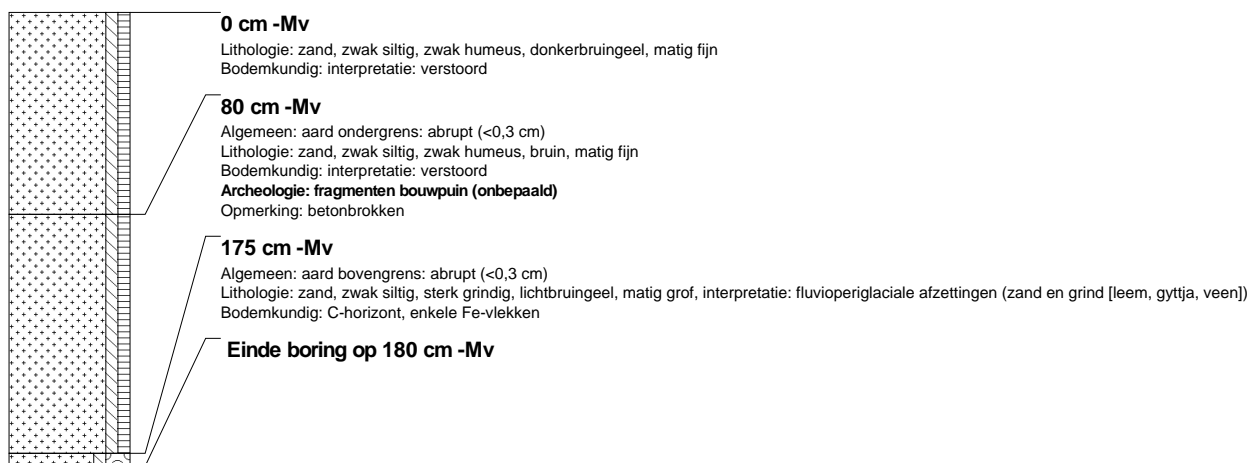
boring: RHWZ-1

beschrijver: KJB/HR, datum: 14-2-2006, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Rijssen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

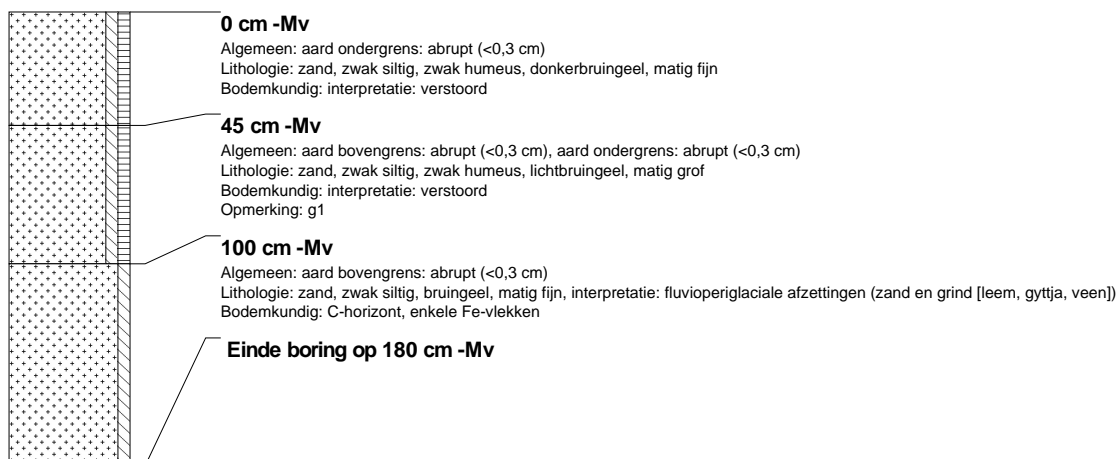
boring: RHWZ-2

beschrijver: KJB/HR, datum: 14-2-2006, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Rijssen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

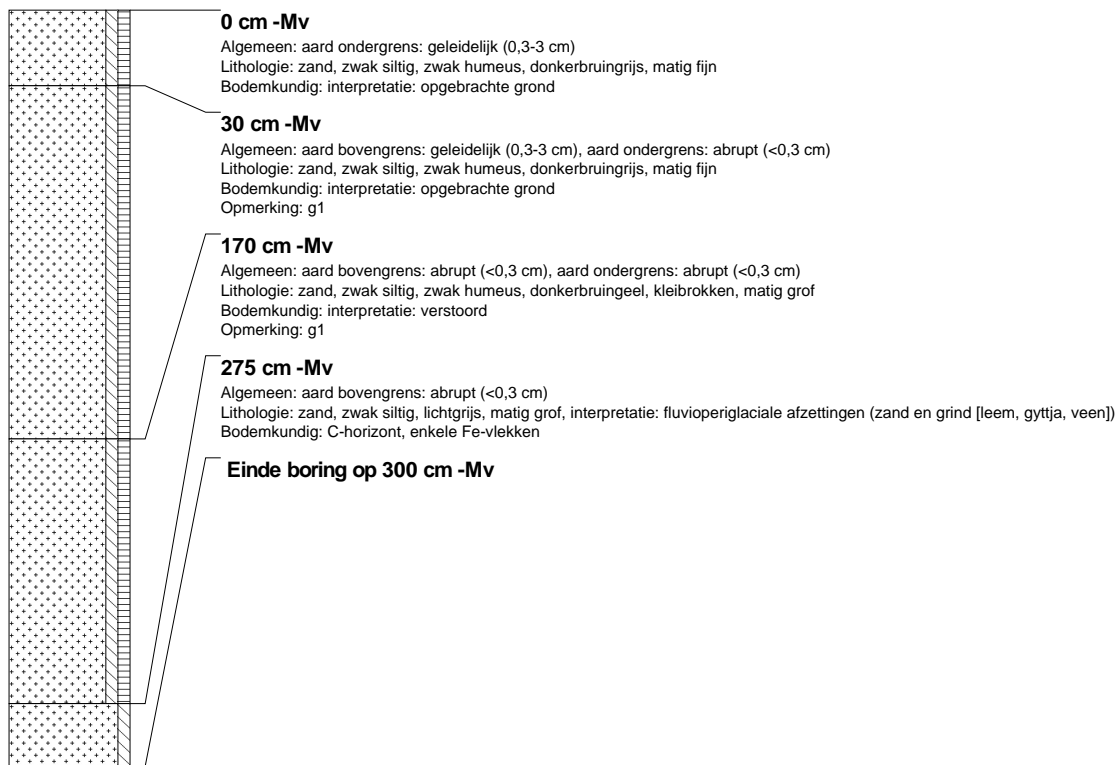
boring: RHWZ-3

beschrijver: KJB/HR, datum: 14-2-2006, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Rijssen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

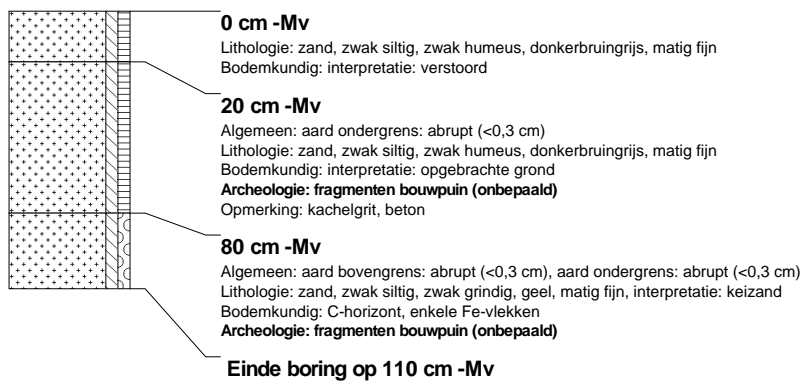

boring: RHWZ-4

beschrijver: KJB/HR, datum: 14-2-2006, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Rijssen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

boring: RHWZ-5

beschrijver: KJB/HR, datum: 14-2-2006, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Rijssen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

boring: RHWZ-6

beschrijver: KJB/HR, datum: 14-2-2006, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: plantsoen, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Overijssel, gemeente: Rijssen-Holten, plaatsnaam: Rijssen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

